

Landskap: Småland. Upptecknat av: Folke Neij
Härad: Tveta. Adress: Bankeryd.
Socken: Öggestorp. Berättat av: Frans A. Malmberg
Uppteckningsår: 1936. Född år 1866 i Öggestorp.

Uppteckningen rör ÅKERBRUK IV: SÄDENS TORKNING OCH INBÄRGNING.

4928

Frans A. Malmberg, Kanarp, född 1866 i Ögges-
torps socken. Hemmansägare.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1.

ÅKERBRUK IV: SÄDENS TORKNING OCH INBÄRGNING.

Hur länge säden skulle stå ute på fältet, berodde på väderleken. "Men rågen skulle stå i fjotton da'r ve tork, anna's kunne de' hända i hela tre vecker. Å havvren, när han ställdes på trava', kunne gå på åtte da'r, men de' kunne ta' tre vecker, de' me'. De' va' te å prova, om han va' törr inuti". Säden kunde mogna något i travarna. "En feck prova ko'net, om de' va' fast (havvre elle' råg), togga uttå de' inne'sta i neka. Om de' licksöm smällde, när en bet, så va' han lämpli'er å bärga".

Något avvaktande av höststorm var icke brukligt.

Säden fick fulltorka på fältet.

Den torkade fortast i trave, men säkrast på stör ("read"). I regnigt väder "reade en säa på stake". Endast grönfoder hässjade man, men icke på linor utan

på stänger.

Minsta spillsäden blev vid torkning på stör:

"Då behövvde en inte vänna elle' röra på 'et".

"Di ha övergått te småstucker me' sex neker. De' törka' fott, men de' kan hända, att di får hänga öpp 'et på stör ätter häfti'a regn. Snöret tju'rar åt mer än halm, å därför ha' de' svå't för å törka ur ini, öm de' ha' blett genömlött". (Självbindaren).

Någon toppning av säden förekom ej, vare sig på fältet eller hemma.

Metoden att repa av sädeskornen med kam eller repa är fullkomligt okänd.

Hässjegolv och liknande anordningar äro heller icke brukliga här.

Med väderrior är förhållandet detsamma, och detta gäller även uppvärmda rior.

"Stacka, de' va' vannli't, då va' säa skyddad mot regn å tällte de'. En stackade, när en befarade regn. Stacka' va' runda, sluttan'e å töppi'a. Inget gölv. En böjde två neker me' axena öpp å se'n la' på de'. De' va' utan stake. Nekera i cerkel me' axena öppåt å öve'st två neker te tak". Se skiss.

F. Neij

De olika sädesslagen stackades på samma sätt.

Sädeskärvarna bar man till stacken, ett fång i sänder. Sju å åtta stycken voro lagom börda. Kärvarna lades på stacken utan hjälpredskap.

För att förhindra spillsäd vid hanterandet av kärvarna iaktogs inte något annat, än att man fick "ta' varli't". "Å så feck en räfsa öpp ätte' se. I bötten på arka' hade en ett gammalt täcke elle' slösse, å se'n ett böttenlag uttå neker på de' me' axena inåt.

Väggslo' gjo'de vi inte, men före hantröskninga

brukade vi "äxa" (slå ur) imot lo'abalken. De' va' för å linnra tröskninga å gå bätter åt sä'a".

Att föra in säden i ladan kallades att "la'a". Säden lades i särskilda rum i ladan, råg för sig och havre för sig. I botten breddes ett lager av föregående års halm (torr). Kärvarna lades solfjädersformigt med axändarna inåt. "En började i metten å la' tess gölvet va' fullt, se'n va' de' nästa lag. Den söm tok imot kärva' kallades la'akatt, å den söm langade: neka-kråka". Att lägga säden i stack kallades la'a, la'a sä'.

"Svåra bärgår la'ade en kring e' tönna, söm en höjde me' ett rep unna' för unna', så de' ble' ett höl genöm stacken. De' hinnrade svettninga. Va' de' linnri'-are, så hjälpte de' me' stänger inifrån metten å utåt vägga".

Mot mössen brydde man sig tydligen inte om att skydda sig.

4928

Seden att ha någon lockande belöning i botten
av stacken känner meddelaren icke till.

F. Neij

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.